

Yhteistyöstä kilpailukykyä meriklusteriin

SMARTCOMP
SMART COMPETITIVENESS FOR THE CENTRAL BALTIC REGION

SmartComp-projektin tuloksia meriklusteriyritysten yhteistyöstä

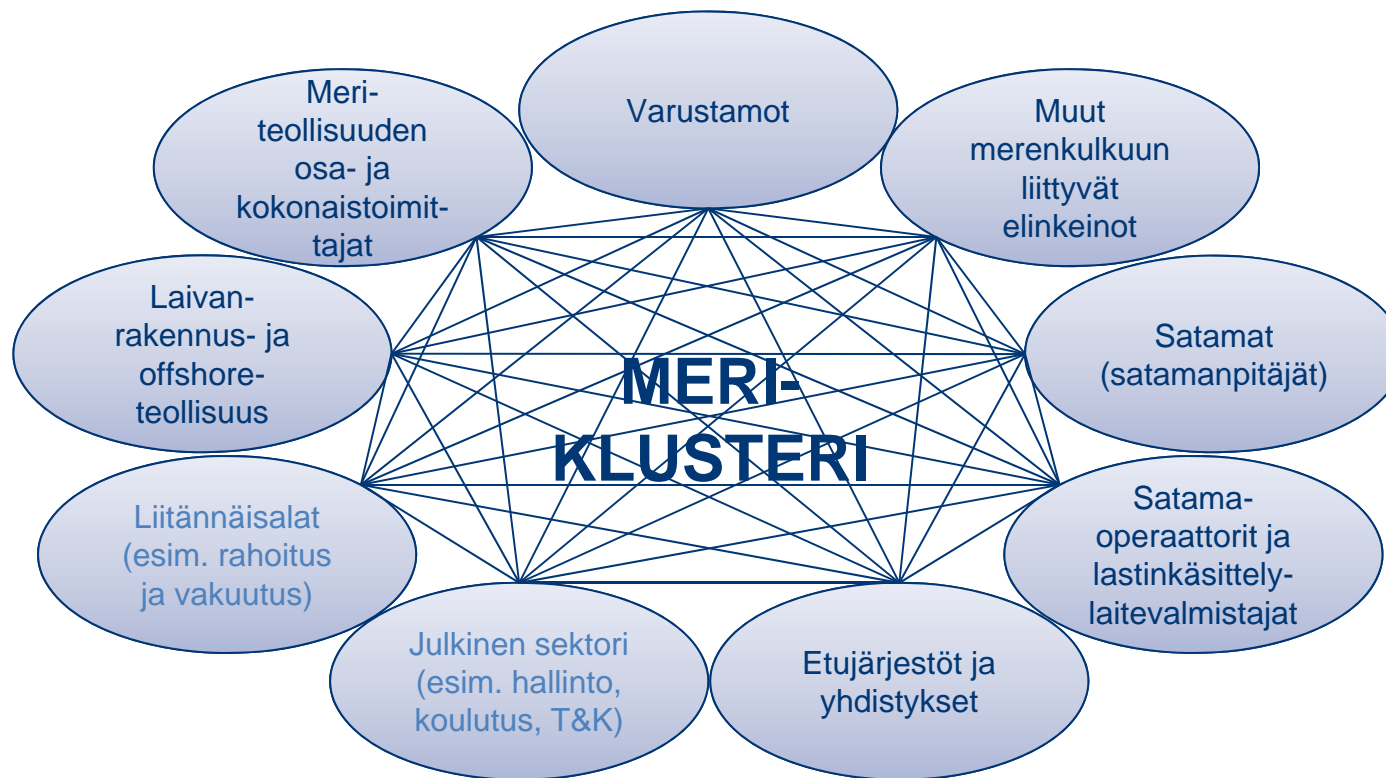
Eini Laaksonen ja Hanna Mäkinen
Turussa 27.5.2013

SmartComp-hanke

- Tavoitteena lisätä yhteistyötä keskisen Itämeren alueen (Suomi, Ruotsi, Viro, Latvia) meriklusterien kesken, vahvistaa olemassaolevia verkostoja ja luoda uusia
- Vahvistaa merisektorin kilpailukykyä ja luoda mahdollisuuksia kestäväälle kasvulle triple helix -yhteistyön kautta
- **Yhdeksän partneriorganisaatiota kolmesta eri maasta:**
 - **Suomi:** Itämeren kaupunkien liiton ympäristökomission sihteeristö (hankkeen vetäjä); Turun yliopisto/Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus; Turun yliopiston kauppakorkeakoulu/Pan-Eurooppa Instituutti; Centrum Balticum; Åbo Akademi
 - **Viro:** Tallinnan teknillinen yliopisto; Tallinnan yliopisto
 - **Latvia:** Riga International School of Economics and Business Administration; Latvian Maritime Academy
- **Tuotokset ja tulokset:**
 - Analyysi keskisen Itämeren alueen meriklusterien tämänhetkisestä tilasta ja tulevaisuudesta sekä niiden haasteista ja mahdollisuuksista
 - Brändistrategia keskisen Itämeren alueen meriklustereille
 - SmartComp triple helix -tietopankki
 - Poliittikasuosituksia alueen meriklusterien kilpailukyvyn tukemiseksi

Suomen meriklusteririkokkonaisuus

Keskisen Itämeren alueen meriklusterien keskeiset vahvuudet

VIRO

- Kuljetukset ja logistiikka
 - Turismi
 - Venäjän kauttakuljetukset
- Laivojen korjaus ja huolto
- Kalastus

SUOMI

- Laivanrakennus
- Offshore-rakenteet ja -alukset
- Erityisosaaminen ja -teknologiat
- Merikuljetukset ja satamat
 - Venäjän kauttakuljetukset

LATVIA

- Kuljetukset ja logistiikka
 - Venäjän kauttakuljetukset
 - Rautatie- ja maantieteydet
- Laivojen korjaus ja huolto

RUOTSI

- Laivojen korjaus ja huolto
- Laaja meriteollisuuden alihankkijoiden verkosto
- Huviveneiden rakentaminen

Yhteisiä mahdollisuuksia

- Uusien teknologioiden tarve, esim. cleantech
- Nousevat alat, kuten arktinen ja offshore
- Venäjän merisektorin kehitys ja sen tarjoamat mahdollisuudet

Yhteisiä tulevaisuuden haasteita

- Lisääntyvä kansainvälinen kilpailu
- Kustannustason nousu
- Osaavan työvoiman puute
- Tiukentuvat ympäristösäännökset, esim. rikkidirektiivi
- Yhteistyön puute sekä meriklusterien sisällä että niiden välillä

Ensimmäisen SmartComp-raportin johtopäätöksiä

- Jatkuva panostus T&K- ja innovaatiotoimintaan sekä erikoistuminen on välttämätöntä – pelkkä hyvä brändi ei riitä
- Pienempien yritysten tulisi yhdistää voimansa, jotta ne voisivat tarjota asiakkaille kokonaispaketteja
- Vahvempia klustereita ja innovatiivista yhteistyötä tarvitaan Itämeren alueen suhteellisten pienien toimijoiden kesken – coopetition!

Yritysten näkemyksiä Suomen meriklusterin yhteistyöverkostoista

- Pitkä perinne ja luonnolliset, hyvin toimivat yhteistyöverkostot
- Paljon merialan yrityksiä, jotka eivät kilpaile keskenään, mikä edistää yhteistyötä, myös kilpailijoiden kesken yhteistyötä
- Tiiviissä klusterissa keskustelu luontaista, ollaan tuttuja ja haetaan yhteisiä mahdollisuuksia
- Telakka perinteisesti verkoston keskipisteenä, mikä on estänyt verkostoa kehittymästä monipuolisemmaksi ja yrityksiä kansainvälistymästä
- Paljon päällekkäistä toimintaa, yhteistyön (erit. horisontaalisen) lisäämiselle on tilaa
- Yhdessä tekemisen kulttuuri puuttuu, toiset yritykset nähdään enemmän kilpailijoina, ei uskota että win-win-tilanne on mahdollinen
- Epäluulo ja luottamuksen puute estävät jakamasta tietoa, josta olisi hyötyä verkoston kehittämisen kannalta
- Myös kansainvälisiä verkostoja on, mutta varsinkin pienempien yritysten pitäisi kansainvälistyä enemmän

Yhteistyön muodoista ja sisällöstä

- Yhteistyö arvoketjun sisällä luontaista, esim. tuotekehitys yhdessä asiakkaan kanssa tai alihankkijaverkoston sisällä, tuotteiden ja palveluiden räätälöinti asiakkaan tarpeiden mukaisesti
- Myös horisontaalisen tason yhteistyötä vaihtelevassa määrin: esim. yhteiset projektit, T&K-yhteistyö, ei-strategisen osaamisen ja resurssien jakaminen
- Horisontaalisen tason yhteistyö usein myös asiakaslähtöistä, esim. kokonaisratkaisujen tarjoaminen asiakkaalle. Myös asiakas voi edellyttää yhteistyötä yrityksen kanssa, johon sillä on olemassa oleva yhteistyösuhde.
- Yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa koulutusyhteistyötä sekä kehityshankkeita ja erilaisia selvityksiä
- Erilaiset järjestöt, kuten Meriteollisuusyhdistys, Varustamoyhdistys ja Satamaliitto tärkeitä keskustelufoorumeina ja jäsenyritystensä etujen ajajina

Yritysten näkemyksiä yhteistyön hyödyistä

- Myynnin ja liikevoiton lisääminen eri tavoin
- Päällekkäisyyksien karsiminen ja yhdessä tekeminen säästää resursseja ja auttaa tarjoamaan parempia ja kokonaisvaltaisempia tuote- ja palvelukokonaisuuksia
- Uusien asiakkaiden löytäminen yhteistyökumppanien kautta
- Eri sektorien välinen yhteistyö auttaa löytämään ratkaisuja ja kehittämään tuotteita: esim. konepajapuolelta voi löytyä valmis ratkaisu ongelmaan, jonka kanssa telakkateollisuudessa painitaan
- Kansainvälistymisessä voidaan hyötyä toisten yritysten kokemuksista, lisäksi pienemmille yrityksille yhteisten hankkeiden puitteissa ulkomaisille markkinoille pääsy helpompaa ja halvempaa kuin yksittäisenä yrityksenä
- Yliopistoyhteistyö ”silmiä avaava”, auttaa näkemään kokonaisuuden ja tunnistamaan ongelmia. Myös konkreettiset hyödyt tuotekehityksessä sekä osaavien työntekijöiden kouluttamisessa ja rekrytoinnissa

Mitä pitäisi tehdä?

Yritysyhteistyö

- Turun telakkaan keskittyminen vaarallista, pitää hankkia osaamista ja kontakteja myös kotikentän ulkopuolelta
- Yritysten tulisi boostata toistensa osaamista kansainvälisissä yhteyksissä – yhteinen myyntiorganisaatio?
- Isojen perässä etabloituminen meriklusterissa lapsen kengissä – vinkkien jakamista samojen virheiden välttämiseksi
- Klusterilla pitää olla tarjota valmis osaamispaketti – horisontaalista yhteistyötä, asiakkaalta yksi soitto
- Klusterilla pitää olla ryhmänä jalansija kansainvälisillä markkinoilla, esim. Kiina
- Kansainvälisyys vs. kansallinen itsekkyy?
- Asiakasarvon kehittäminen ensiarvoisen tärkeää
- Luontaiset tarpeet, esim. logistiikkaketjun optimointi

Asenteet

- Laivanrakennuksen vanhentuneista toimintamalleista ja prosesseista luovuttava
- Päästävä eroon haitallisista asenteista
 - Isojen yritysten ylpeys
 - Pienten keskinäinen kateus
 - Pelkkä brändi ei riitä – pitää olla kova tuote- ja liiketoimintakehitys sekä selkeä arvolupaus
 - Mielikuva suomalaisesta työmoraalista
- Miten saadaan aikaan henkilöstövirtausta globaaleista yrityksistä pieniin?

Julkiset tahot (1)

- Tuettava yritysten kansainvälistymistä ja innovointia yhä enemmän...
- ...ja helpotettava tukiviidakon monimutkaisuutta ja vähennettävä byrokratiaa
- Valtion omien investointitarpeiden ajoittaminen ja sijoittaminen
- Kilpailutuksissa ei aina pitäisi valita halvinta, vaan varata tietty osuus innovatiivisten ratkaisujen rahoittamiseen
- Alueellinen elinkaariajattelu – tuetaan projekteja jotka jäävät tänne elämään ja työllistämään
- Pitäisi mennä tekniikkaratkaisujen eturintamassa, esim. elektronisten lokikirjojen käyttöönotto
- Panostuksia LNG-terminaaliverkkoon

Julkiset tahot (2)

- Tutkimus
 - Hankkeiden koordinointi, päällekkäisyyksien välttäminen ja tulosten hyödyntäminen
 - Konkreettisiin päämääriin tähtääminen
 - Tekes-rahoituksen tukiprosentin korottaminen muutamaksi vuodeksi
 - Rahoituksen kohdennus kansainväliseen T&K-yhteistyöhön
- Radikaaleja päänavauksia, selkeä yhteinen haaste tukee yhteistyötä, esim. Arktinen käytävä
- Kaupan esteiden purkua ja Suomen elinkeinoelämän etujen valvontaa, esim. Venäjän WTO-konteksti
- Kohdennettuja verkostoitumistilaisuuksia
- Meriteollisuuden kiinnostavuutta lisättävä, ettei osaaminen valu ulkomaille ja kehitys hyödy

Keski-Itämeren meriklusteri?

- Jo nyt esim. ristikkäisiä omistussuhteita, tuotantoyhteistyötä, satamayhteistyötä...
- Yhteistyöpotentiaalia mm. korjausrakentamisessa
 - esim. ympäristöpäivitykset, maakaasukonversiot, ballast water treatment, jne.
 - telakkarypäs voisi palvelukokonaisuudellaan houkutella laivat telakoitumaan tänne eikä Kiinaan
- Tärkeää ottaa mukaan myös Liettua, Puola ja Venäjä

Kiitos!

Lisätietoa SmartComp-hankkeen tutkimuksesta ja raporteista

<http://www.cb-smartcomp.eu/>

tai

Eini Laaksonen eini.laaksonen@utu.fi

Hanna Mäkinen hasoma@utu.fi